

ROZPOČTOVÝ ŘÁD NÁRODNÍCH VÝBORŮ

БЮДЖЕТНОЕ ПОЛОЖЕНИЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ КОМИТЕТОВ

DIE HAUSHALTSORDNUNG DER VOLKSAUSSCHÜSSE

BEDŘICH SPÁČIL

I. ČÁST

ROZPOČTY NÁRODNÍCH VÝBORŮ

Národní výbory v krajích, okresích a obcích jsou místními orgány státní moci. Národní výbory organisují tvůrčí síly všech pracujících ke společné práci tak, aby život našich občanů byl stále lepší a radostnější. Pro aktivní účast na hospodářské a kulturní výstavbě státu získávají, přesvědčují, povzbuzují a organisují všechny občany svého obvodu, aby tak zajišťovaly rozkvět naší země, pomáhaly vybudovat socialismus a přispívaly k zachování míru mezi národy. Za tím účelem organisují, řídí a plánují hospodářství místního významu, pečují o neustálé zlepšování místní výroby a o zajištění komunálních služeb ke stále větší spokojenosti občanů. Národní výbory se starají, aby na svém území co nejlépe využily všech surovin, aby nenechaly bez použití výrobní možnosti, pečují o plánovitou výstavbu a údržbu veřejných zařízení, sloužících obyvatelstvu, pečují o bytovou výstavbu, zlepšení služeb zdravotnických zařízení a stále lepší uspokojování kulturních potřeb pracujících. Pečují o neustálý rozvoj a zvyšování zemědělské výroby, pomáhají jednotným zemědělským družstvům a poskytují pomoc drobnému a střednímu rolníkovi. Starají se o zásobování obyvatelstva všemi druhy potravinářského a průmyslového zboží. Národní výbory zabezpečují příznivé podmínky pro plnění státního plánu rozvoje národního hospodářství.

Hospodářské, zdravotnické, osvětové, školské a ochranné úkoly národních výborů jsou rozsáhlé a rozmanité. K jejich uskutečňování si národní výbory iniciativně zajišťují, především z vlastních místních zdrojů, dostatečné finanční prostředky. Národní výbory sestavují svůj rozpočet a pečují o jeho hospodárné plnění.

Rozpočet národního výboru je nejdůležitější směrnicí, podle které se řídí celé hospodaření národního výboru. Je to hlavní finanční plán národního výboru. Podle rozpočtu se soustřeďují finanční prostředky do peněžního fondu národního výboru a podle něho se zase vydávají na zajištění úkolů, které národní výbor má plnit.

Na finanční zajištění činnosti národních výborů pamatovala již Ústava 9. května ustanovením § 133 slovy „finanční hospodaření národních výborů budiž v rámci veřejného hospodářství a podle potřeb jednotného hospodářského plánu upraveno zákonem tak, aby národní výbory mohly řádně plnit svoje úkoly“. Žádné další podrobnosti o tom, co vše má zákon o finančním hospodaření národních výborů obsahovat, Ústava 9. května neupravuje. Jen ještě v § 62 odst. 1 obsahuje ustanovení, že státní rozpočet je jednotný. I tento odstavec § 62 odkazuje na to, že „další ustanovení obsahuje zákon“. Formulace tato ovšem neznamená, že už byl o rozpočtu zákon vydán. V době vydání ústavy ani o státním ani o nějakém jiném rozpočtu žádný zákon vydán nebyl. Formulace je zaměřena do budoucna, že takový zákon o rozpočtu teprve vydán bude. Někaké ustanovení o rozpočtu národních výborů neobsahuje ani ústavní zákon čís. 12/54 Sb. o národních výborech. Teprve zákon čís. 13/54 Sb. o národních výborech se zmiňuje ve svém § 9 odst. 2 o tom, že národní výbory „jsou dobrými hospodáři, kteří zajišťují iniciativně, především také z místních zdrojů, finanční prostředky k plnění svých úkolů, sestavují rozpočet a bdí nad jeho hospodárným plněním“. Zákon o národních výborech čís. 13/54 Sb. nabyt účinnosti dnem 17. května 1954. Mezitím však byl vydán zákon ze dne 11. prosince 1952 čís. 83 Sb. o rozpočtech národních výborů. Tento zákon se neodvolává na Ústavu 9. května ani na jiný zákon, jen v důvodové zprávě poukazuje na zákon ze dne 19. prosince 1951 čís. 106 Sb. o financování národních a komunálních podniků. V zákoně čís. 106/51 Sb v § 7 se určuje, že „ministr financí může v dohodě s ministrem vnitra stanovit, že komunální podniky [nyní podniky místního průmyslu a komunální hospodářství] budou odvádět příslušné odvody do rozpočtů národního výboru a že od nich také obdrží potřebné přiděly; ministr financí v dohodě s ministrem vnitra může také stanovit pro tyto podniky i jiné odchylky od tohoto zákona“ a dále v § 13 odst. 1, že „vláda upraví nařízením zásady rozpočtování a finančního plánování, pokud je toho třeba k provedení tohoto zákona“. Vládní nařízení ze dne 27. prosince 1951 čís. 107 Sb., kterým se provádí zákon o úpravě financování národních a komunálních podniků, obsahuje některá obecná ustanovení o státním rozpočtu a o rozpočtovém řízení, ale o rozpočtech národních výborů a o řízení při sestavování rozpočtů národních výborů se zvlášť nezmiňuje.

Zákon čís. 83/52 Sb. o rozpočtech národních výborů má ustanovení, kterými se stanoví účel rozpočtů národních výborů, povaha rozpočtového vydání, prameny rozpočtových příjmů, vztahy podniků místního průmyslu a komunálního hospodářství k rozpočtu národního výboru a jak se dosahuje jeho vyrovnanosti. Tento zákon rámcově upravuje funkci rozpočtů národních výborů a několika obecnými ustanoveními i rozpočtové ří-

zení. Podle § 7 odst. 3 a 4, a § 8 odst. 3 a 4 vláda má upravit rozpočtové řízení. Odst. 3 § 7 zní: „Vláda stanoví zásady pro sestavení rozpočtů národních výborů, pro jejich vyrovnávání a pro jejich zařazení do státního rozpočtu;“ odst. 4 téhož § „vláda stanoví nařízením jak národní výbory projednávají rozpočty a jak se na nich usnášejí.“ Podobně stanoví odstavec 3 § 8 „vláda upraví odvod přebytku hospodaření národních výborů“ a odst. 4 téhož § „vláda určí, ve kterých případech a jak smí národní výbor hospodařit mimorozpočtovými prostředky“. Podle znění cit. zákona má ministr financí „upravit směrnici poukazovací právo, pokladní službu, platební styk a kontrolu plnění rozpočtů národních výborů“, viz § 8 odst. 5 a dále § 9 odst. 5 „upravit podrobnosti týkající se doplňkového dílčího rozpočtu“ (od r. 1957 jen doplňkového rozpočtu).

Podle zákona č. 83/52 Sb. a před vydáním tohoto zákona, podle zákona č. 279/49 Sb., každý národní výbor sestavuje samostatný rozpočet. V rozpočtu se soustřeďují a zajišťují finanční prostředky na plnění úkolů národních výborů jako místních orgánů státní moci, zajišťují se finanční prostředky na plnění úkolů jejich výkonných a správních složek a určují se finanční vztahy národních výborů k podnikům místního průmyslu a komunálního hospodářství. Rozpočty národních výborů jsou při své samostatnosti součástí státního rozpočtu, s nímž tvoří jediný rozpočet. Rozpočet národního výboru představuje materiálně peněžní fond, tj. soustředěné peněžní prostředky k dispozici národnímu výboru a současně programově hlavní finanční plán národního výboru, podle kterého národní výbor plánovitě hospodáří. Používání názvu rozpočet také pro materiální substrát je sice nezvyklé, ale dikce zákona č. 106/51 Sb. nedává důvody k žádné pochybnosti o tom, že pod názvem rozpočet se myslí také fond peněžních prostředků, tj. u státního rozpočtu ústřední peněžní fond. Tak např. v § 7 zák. č. 106/51 se praví, že „ministr financí může v dohodě s ministrem vnitra stanovit, že komunální podniky budou odvádět příslušné odvody do rozpočtu národních výborů a že od nich také obdrží potřebné příděly“, v § 8 odst. 1 „podniky odvádějí do státního rozpočtu“. Též dikce používá nový zákon o úpravě finančního plánování a finančního hospodaření národních podniků a ostatních hospodářských organizací státního socialistického sektoru ze dne 11. prosince 1958 č. 83 Sb., v § 7 odst. 2 stanoví: „Prostředky z finančních zdrojů, vytvářených podniky se jednak odvádějí do státního rozpočtu, jednak se jich používá ve prospěch podniků, a to buď přímo podniky nebo jejich nadřízenými orgány.“ Podobně § 10 cit. zákona určuje: „Podniky a jim nadřízené orgány odvádějí do státního rozpočtu určené odvody“ Obrátu do státního rozpočtu používají běžně všechny směrnice ministerstva financí, pokud se vztahují ke státnímu rozpočtu, jako např. ve výnosu ministerstva financí č. 112/132.000/58 Směrnice pro sestavení

státního rozpočtu a finančních plánů na rok 1959 v části II. A I 3 se praví: „Vláda určí ministerstvům při schvalování státního rozpočtu celkovou výši odvodu zisku a nejdůležitější přiděly a odvody do státního rozpočtu.“ Dikce odvodu do rozpočtu národního výboru používá běžně i vyhláška min. financí ze dne 9. 6. 1958 č. 84 Úř. l. a vyhláška min. financí z 10. června 1958 č. 85 Úř. l. Jak z uvedeného patrně v normativních aktech, státním rozpočtem se rozumí jednak plán na soustředění a použití finančních prostředků, jednak sám ústřední fond ve svém materiálním substrátu, tj. v peněžních prostředcích. Tento ústřední fond peněžních prostředků se neztotožňuje s pojmem „státní finanční pokladna“ nebo „státní pokladna“ apod. Státní pokladna apod. jsou názvy pro technická zařízení, v nichž se soustřeďují a vedou v účetní evidenci všechny peněžní prostředky, které projdou národním výborem nebo nějakou rozpočtovou organizací, tedy prostředky třeba jen uložené do úschovy apod. Rozpočty národních výborů jako součást jednotného státního rozpočtu představují dvě věci: jednak plán a jednak ústřední peněžní fond, tj. materiální substrát.

Každý národní výbor sestavuje samostatný rozpočet. V rozpočtu se soustřeďují a zajišťují finanční prostředky na plnění úkolů národních výborů jako místních orgánů státní moci, dále se zajišťují finanční prostředky na plnění úkolů jejich výkonných a správních složek a určují se vzájemné finanční vztahy podniků místního průmyslu a komunálního hospodářství k národním výborům. Rozpočty národních výborů musí být vyrovnané.

Úkoly, které mají národní výbory plnit, určují rozsah a povahu vydání jejich rozpočtu. Vydání rozpočtů národních výborů tvoří výdaje na rozvoj místního průmyslu a komunálního hospodářství, dále na vzdělání školské i mimoškolské, na zdravotnictví, na sociální péči všeho druhu, na vydržování místních orgánů státní moci a jejich výkonných správních složek. Všechna tato vydání mají za podklad jednotný hospodářský plán státu a jsou v rozpočtu národního výboru zabezpečena. Děje se tak příjmy, které se skládají hlavně z odvodů podniků místního průmyslu a komunálního hospodářství, z daní, o nichž zvláštní předpisy stanoví, že jsou příjmem národních výborů (jako je daň z představení, daň domovní, místní poplatky), výnosu národního majetku, pokud je zvlášť spravován národními výbory, podílů na některých státních daňových příjmech a z některých jiných příjmů. Národní výbory mohou přijímat dary a různá věnování, mohou pořádat i sbírky. Hlavní pramen svých příjmů mají mít z podniků místního průmyslu a komunálního hospodářství.

Správně sestavený rozpočet národních výborů a jeho řádné plnění je rozhodující podmínkou pro to, aby národní výbory dobře plnily svoje úkoly jako místní orgány státní moci. Proto sestavování, projednávání a schvalování rozpočtů národních výborů a jejich plnění věnovaly strana a

vláda vždy velkou pozornost. Ve všech zákonech vztahujících se k rozpočtu národních výborů je příkázáno buď ministru financí nebo samotné vládě, aby podrobnějšími pokyny a směrnicemi upravily všechny společenskoprávní vztahy, které se vyskytují při sestavování, projednávání, schvalování, plnění a kontrole plnění rozpočtu národních výborů. Pokyny k tomuto účelu byly vydávány jako směrnice ministerstva financí na každý rozpočtový rok zvlášť. Teprve vyhláška ministra financí ze dne 9. června 1958 č. 84 Úř. l. má platnost neohrazenou jedním rozpočtovým obdobím, jedním rokem. Vyhláška č. 84/58 Úř. l. respektuje také již opatření strany a vlády, vztahující se k novým metodám a formám řízení národního hospodářství a k decentralisaci pravomoci ústředních orgánů na národní výbory zvýšením pravomoci národních výborů.

Vyhláška ministra financí č. 84/58 Úř. l. o rozpočtovém řádu národních výborů je určitým mezníkem ve vývoji rozpočtového práva, týkajícího se národních výborů. Vydána byla, jak se v ní praví, v souladu se zákonem č. 83/52 Sb. o rozpočtech národních výborů, se zákonem č. 106/51 Sb. o úpravě financování národních a komunálních podniků podle § 12 odst. 2 rozpočtového zákona na rok 1958 č. 13/58 Sb. a na podkladě vládního usnesení ze dne 6. června 1958 č. 519. Týká se sestavování, projednávání, schvalování, plnění a kontroly plnění rozpočtů národních výborů, dále správy majetku národních výborů, účetní evidence a dokonce i určité pravomoci finančního odboru národního výboru a Státní banky čs. Platí pro obce nad 2000 obyvatel, protože pro obce do 2000 obyvatel byla vydána směrnice ministerstva financí č. j. 121/102.773/57 jako rozpočtový řád pro místní národní výbory, uveřejněná ve sbírce instrukcí pro výkonné orgány národních výborů roč. 1957, částka 22, poř. čís. 115. Oba předpisy tvoří celek, protože vyhláška č. 84/58 Úř. l. doplňuje rozpočtový řád pro místní národní výbory, který zůstává v platnosti.

II. ČÁST

ÚČEL A ZÁKLADNÍ USTANOVENÍ ROZPOČTOVÉHO ŘÁDU

Převedením části pravomoci z ústředních úřadů na národní výbory vzrostla nejen samostatnost národních výborů při rozhodování, ale také jejich odpovědnost za plnění všech úkolů, které jim byly svěřeny. Aby národní výbory mohly této své zvýšené odpovědnosti dostát, byla zvětšena také jejich samostatnost v rozhodování s finančními prostředky. To má přispět k dalšímu růstu iniciativy národních výborů při výstavbě hospodářství a ke sladění zájmů celostátních se zájmy místními a naopak. Finanční samostatnost národních výborů má vést národní výbory k tomu, aby dbaly na rozvoj výroby a placených služeb obyvatelstvu. Národní produkt a jeho velikost je ekonomickým základem uspokojování potřeb oby-

vatelstva. Zvyšování kvanta a zlepšování skladby národního produktu závisí na zvětšování výroby v celku i jednotlivých odvětvích. Národní výbory mají svými rozpočty co nejvíce napomáhat rozvoji výroby a place-
ných služeb, aby se tak účinně ovlivnilo zvyšování životní úrovně obyva-
telstva v jejich obvodě. Mimo to rozpočty národních výborů mají napo-
máhat při výchově obyvatelstva k pochopení ekonomických zákonů, jejich
vzájemného působení, aby občané jako socialističtí hospodáři a vlastníci
výrobních prostředků sami uvědoměle pečovali o využití místních zdrojů
výroby, aby je rozmnožovali a chránili všechno národní bohatství.

Na podkladě usnesení celostátní konference KSČ z r. 1956, usnesení
ÚV KSČ a usnesení vlády č. 804 z 2. 8. 1957 o zásadách zvýšení ekono-
mické účinnosti řízení průmyslu a usnesení vlády ze dne 27. 6. 1958 č. 460
o zásadách zvýšení ekonomické účinnosti řízení hospodářství spravo-
vaného národními výbory byl zaveden nový systém plánování, u něhož
zřetel na bouřlivý rozvoj vědy a techniky vedl k zavedení dlouhodobého
perspektivního plánování v celém národním hospodářství. V tomto pláno-
vání zaujímají význačné místo pětileté plány rozvoje národního hospodář-
ství, které opět svou novou koncepcí ovlivnily možnost sestavení řádných
pětiletých finančních plánů jak pro celý stát, tak pro národní výbory a
podniky. Tyto pětileté finanční plány umožňují národním výborům se za-
měřit na perspektivní a neustálý rozvoj celého obvodu spravovaného ná-
rodním výborem. Národnímu výboru umožňují také rozšiřovat a prohlu-
bovat hospodářsko organizační a kulturně výchovnou činnost. Na pod-
kladě pětiletých finančních plánů se sestavují roční rozpočty národních
výborů. Pětileté finanční plány a jednoroční rozpočty národních výborů
jsou samostatné, ale zároveň jsou součástí pětiletých finančních plánů a
ročních rozpočtů státních, s nimiž tvoří jednotný a nedílný celek. Pětileté
finanční plány a roční rozpočty se opírají všemi svými základními uka-
zateli o pětiletý plán rozvoje národního hospodářství. Všechny pětileté
finanční plány i roční rozpočty národních výborů musí být vyrovnány. Aby
bylo dosaženo vyrovnanosti rozpočtů při zachování samostatnosti národ-
ních výborů ve finanční činnosti a současně dosaženo jednotnosti stát-
ního rozpočtu, určují se národním výborům zdroje jejich příjmů na celé
pětiletí v takové výši, aby národní výbory mohly řádně plnit všechny
své funkce. Znalost zdrojů příjmů a jejich výše na pětileté období umo-
žňuje národním výborům sestavovat roční rozpočty s mobilizačním účin-
kem na tvorbu vlastních příjmů a na jejich hospodárné využití.

Pětileté finanční plány a roční rozpočty národních výborů tvoří sousta-
vu, v níž jsou začleněny pětileté finanční plány a roční rozpočty národ-
ních výborů všech stupňů. Soustava obsahuje pětileté finanční plány a
roční rozpočty krajského národního výboru, pětileté finanční plány a roz-
počty ústředního, městských a okresních národních výborů a pětileté fi-

nační plány a roční rozpočty místních národních výborů. Na tyto pětileté finanční plány a roční rozpočty národních výborů jsou však navázány pětileté finanční plány a roční rozpočty všech složek podřízených národním výborům, tedy rozpočtových, hospodářských a zvláštních rozpočtových organizací. Hospodářské organizace představují podniky místního průmyslu a komunálního hospodářství, napojené na pětileté finanční plány a roční rozpočty odvody do rozpočtu a přiděly z rozpočtu. Rozpočtové organizace představují úřady a zařízení, např. nemocnice, školy, osvětová zařízení, některé ústavy apod., které jsou napojeny na rozpočet všemi svými příjmy a výdaji. U zvláštních rozpočtových organizací převládá prvek služby nad prvkem rentability, jako je to např. u divadel, projektových ústavů apod., které jsou napojeny na rozpočet národního výboru odvodem zisku, odpisů a ostatními odvody a které dostávají z rozpočtu přiděly na investice, generální opravy, plánované ztráty, zvýšení vlastních oběžných prostředků a po případě i jiné přiděly. Konečně jsou na pětileté finanční plány a roční rozpočty národních výborů napojeny strojní a traktorové stanice všemi svými příjmy a celým vydáním a dále příspěvkové organizace, které na svoji činnost dostávají jen dotaci. Tato celá soustava pětiletých finančních plánů a ročních rozpočtů národních výborů se začleňuje jako nedílná součást jednotného státního pětiletého finančního plánu a státního rozpočtu.

Vzájemná skloubenost a začleňování pětiletých finančních plánů a ročních rozpočtů má určitý vliv na rozpočtové řízení u jednotlivých druhů národních výborů.

Vlastní práce na sestavení pětiletých finančních plánů a ročních rozpočtů řídí rada příslušného národního výboru, která k operativnímu provádění všech druhů prací při zpracování rozpočtu používá svého finančního odboru. Finanční odbor je objektivním orgánem rady národního výboru a současně také i orgánem ministerstva financí pro zabezpečování úkolů státního rozpočtu, pro obstarávání věcí daňových, správu národního majetku a účetní evidenci. Finanční odbor pracuje v těsné spolupráci s finančně rozpočtovou komisí národního výboru a s ostatními stálými komisemi. Dále spolupracuje s aktivy těchto komisí, s výborem žen a dobrovolnými organizacemi pracujících tak, aby se neustále rozvíjela co nejvíce účast pracujících na hospodářství a správě státu. Finanční odbor vypracovává návrh pětiletého finančního plánu a ročního rozpočtu svého národního výboru a posuzuje ekonomickou účinnost pětiletých finančních plánů a ročních rozpočtů národních výborů nižších stupňů a jim podřízených organizací; řídí a pomáhá jejich správnímu aparátu, provádí ekonomický rozbor a kontrolu finančního hospodaření a zabezpečuje kontrolu plnění finančních plánů a rozpočtů všech podřízených organizací, napojených na rozpočet buď přímo nebo jen odvody a přiděly, kontro-

luje plnění plánu státních příjmů a dbá na řádné vedení účetní evidence o plnění rozpočtu. Při pracích na sestavení pětiletých finančních plánů a ročních rozpočtů pomáhá jak národním výborům, tak jednotlivým hospodářským i rozpočtovým organizacím Státní banka čs., která hospodářským organizacím poskytuje provozní i investiční úvěry a všem složkám pak obstarává pokladní službu.

SESTAVOVÁNÍ A PROJEDNÁVÁNÍ NÁVRHŮ PĚTILETÝCH FINANČNÍCH PLÁNŮ A NÁVRHU ROČNÍHO ROZPOČTU

Přímým právním impulsem pro práce na sestavení návrhů pětiletých finančních plánů a návrhů ročních rozpočtů národních výborů jsou pokyny ministerstva financí o sestavení pětiletých finančních plánů a ročních rozpočtů, vydané v dohodě se Státním úřadem plánovacím a s ostatními ministerstvy. Tyto pokyny obsahují všechny náležitosti, které návrhy pětiletých finančních plánů a ročních rozpočtů mají mít, jakož i skladbu rozpočtu a formu finančních plánů podniků. Jednotlivá ministerstva po projednání s ministerstvem financí a radami krajských národních výborů sdělí krajským národním výborům před započítím prací na sestavení návrhů pětiletých finančních plánů a ročních rozpočtů výdajové normy a nutné ukazatele pro rozpočtové organizace, jakož i přehled úkolů, které nově vznikly nebo byly sníženy, či zanikly, a dále případné důsledky organizačních změn, které mezitím nastaly. Rada krajského národního výboru pro národní výbory nižšího stupně pak rozhodne, jak se mají v pokynech obsažené úkoly rozpracovat a jak se mají zpřesnit výdajové normy a ukazatelé.

Návrhy na sestavení pětiletých finančních plánů a ročních rozpočtů sestavují národní výbory všech stupňů současně. Rada krajského národního výboru určí jen lhůty, ve kterých jednotlivé složky mají předkládat své návrhy. Lhůty stanovené radou krajského národního výboru musí být v souladu s lhůtami stanovenými vládou pro předkládání návrhů pětiletých finančních plánů a rozpočtů národních výborů. Lhůtám určeným krajským národním výborem se pak přizpůsobuje organizace prací na městských, okresních, obvodních a místních národních výborech. Pro zvládnutí svých rozpočtových prací jednotlivé národní výbory si vypracovávají nejen vlastní plán prací, ale i zpřesňují pokyny, které pro sestavení rozpočtů obdržely od národního výboru vyššího stupně.

První část prací na sestavení pětiletých finančních plánů a ročních rozpočtů spočívá v tom, že vláda určí radám krajských národních výborů a národním výborům jim na roveň postaveným pro každý kraj samostatně úhrnný objem peněžních prostředků za hospodářství plánované národními výbory přímo pro decentralisovanou investiční výstavbu, tj. pro investiční výstavbu plánovanou a řízenou národními výbory, dále opět

v úhrnu druhy vlastních příjmů, podíly na některých státních příjmech a konečně v úhrnu příděl ze státního rozpočtu. Příděl ze státního rozpočtu je pro národní výbory velmi důležitý, protože se jím vyrovnává rozpočet národního výboru. Není však možno jej na celé pětileté období přesně stanovit předem vzhledem k tomu, že příjmy i vydání rozpočtů národních výborů jsou ovlivněny rozvojem výroby, využitím rezerv ve výrobě, novými technickými objevy a nově objevenými ložisky surovin, dále však také vývojem potřeb obyvatelstva jednotlivých obvodů. Proto se příděl ze státního rozpočtu stanoví hrubým podílem na pětiletí a pak se každý rok zpřesňuje.

Pro hospodářství, která národní výbory sice spravují, ale neplánují samy, nýbrž je plánují příslušná odvětvová ministerstva, určí příslušný ministr základní ukazatele pětiletých finančních plánů buď ve formě dlouhodobých normativů podnikové hmotné zainteresovanosti nebo ve formě pevných částek. Příslušný ministr také určí objem decentralisované výstavby, zvýšení oběžných prostředků pokud by bylo třeba, tvorbu zisku, případně jen odvod zisku, a výši odpisů základních prostředků.

Podle výše příjmů stanoví národní výbor svoje výdaje. Při tom se řídí zásadou, že výše příjmů zařazená do pětiletých finančních plánů a ročních rozpočtů je nejnižší hranicí, které má národní výbor dosáhnout při plnění pětiletých finančních plánů a ročních rozpočtů, a zase naopak výše vydání je nejvyšší hranicí, která nemá být překročena.

Sestavování pětiletých finančních plánů a ročních rozpočtů se organizuje ve třech skupinách proto, aby se co nejvíce uplatnily samostatnost a odpovědnost všech složek národního výboru. První skupinu tvoří ty odvětvové odbory rady národního výboru, které jsou při plánování řízeny přímo a samostatně národním výborem. U těchto odborů řídí plánovací práce rada národního výboru ve spolupráci se stálou plánovací komisí. Jsou to např. odbory zdravotní, školský, místního hospodářství. Druhou a třetí skupinu tvoří ty odbory, které plánují za vedení příslušného odvětvového ministerstva. Druhou skupinu tvoří ty odbory, které plánují samostatně a všechny své práce plánovací a rozpočtové také samy vykonávají. Jsou to např. odbor zemědělský a odbor stavební. Třetí skupinu tvoří ty odbory, které plánují a rozpočtují za vedení ministerstva, ale plánovací a rozpočtové práce za ně, případně s nimi, vykonává finanční odbor.

Postup sestavování, projednávání a schvalování u pětiletých finančních plánů a u ročních rozpočtů je stejný nebo téměř stejný a proto v dalším bude popisován postup prací pouze u ročních rozpočtů.

Na základě dat pětiletých finančních plánů sestaví odbory, které samostatně plánují, za vedení rady národního výboru své návrhy rozpočtů a předloží je finančnímu odboru k prověření. Ty odbory, které plánují za vedení ministerstva bez řízení radou národního výboru, sestaví samy ná-

vrh rozpočtu a předloží jej k prověření příslušnému ministerstvu. Tyto odbory také za návrh rozpočtu samy odpovídají. Finančnímu odboru jej pouze předávají k zapracování do rozpočtu. Ty odbory, které plánují za vedení příslušného ministerstva, ale rozpočtové práce za ně vykonává finanční odbor, spolupracují na návrhu rozpočtu, který sestavuje finanční odbor. Za tento návrh odpovídá spolu s odvětvovým odborem také finanční odbor. Ze všech těchto návrhů pak finanční odbor sestavuje návrh rozpočtu celého národního výboru a to tak, že pro projednání rozpočtu rozděluje návrh na popsané skupiny, které se pak v konečné etapě projednávání prověřují každá zvláštním způsobem, jak o tom bude dále zmínka.

Návrh rozpočtu, který sestavily odvětvové odbory za národní výbor samostatně a předložily jej finančnímu odboru, finanční odbor prověřuje. Zkoumá, zda jsou vyčerpány všechny příjmové zdroje a zda je co nejlépe využito všech místních materiálových, pracovních a finančních rezerv, zda byly dodrženy všechny ukazatele pětiletých finančních plánů a ročních rozpočtů, zda byly dodrženy všechny ukazatele u finančních plánů podniků a zda u rozpočtových organizací byly dodrženy výdajové normy. Finanční odbor také kontroluje správnost všech početních sestav a účetních výkazů, které jsou podkladem návrhu, zda při dodržení ukazatelů a výdajových norem jsou také zabezpečeny dodávky materiálu a technických potřeb, zda navržené výdaje jsou tak rozpočítány, aby byla zachována co největší hospodárnost. Konečně finanční odbor zkoumá při sestavení návrhu, zda byly respektovány všechny právní normy, které se vztahují k materiálnímu obsahu návrhu rozpočtu.

Výsledky prověrky finanční odbor projedná s odvětvovými odbory a s plánovací komisí. Rozpory mezi stanoviskem finančního odboru a odvětvového odboru řeší rada národního výboru. Po odstranění rozporů předkládá finanční odbor návrh rozpočtu za celý národní výbor radě národního výboru k projednání.

Jakmile rada projedná a schválí návrh rozpočtu celého národního výboru, předkládá jej radě národního výboru vyššího stupně. Návrh rozpočtu místního národního výboru se předkládá radě okresního národního výboru. Návrh rozpočtu okresního národního výboru a jemu na roveň postaveného národního výboru se předkládá radě krajského národního výboru.

U okresního národního výboru odvětvové odbory, které samy sestavovaly rozpočet, prověří návrh rozpočtu příslušných odvětví všech místních národních výborů a spolu s návrhem za svůj odbor předloží svůj návrh rozpočtu finančnímu odboru rady okresního národního výboru. Finanční odbor prověří návrh odvětvových odborů, projedná případné difference a

sestaví z nich společně s návrhy ostatních odborů návrh rozpočtu za celý okres.

Finančním odborem sestavený návrh rozpočtu po projednání ve stálých komisích národního výboru finanční odbor předkládá radě okresního národního výboru k novému projednání. S návrhem rozpočtu předkládá radě okresního národního výboru zprávu k návrhu rozpočtu a vlastní návrhy opatření, které se mají provést, aby se zajistilo správné plnění rozpočtu po jeho schválení. Rada okresního národního výboru projedná návrh rozpočtu, odstraní rozpory a difference mezi finančním odborem a odvětvovými odbory a mezi finančním odborem a výkonnými orgány místních národních výborů. Rada okresního národního výboru po projednání návrh rozpočtu schválí a předloží jej radě krajského národního výboru zase k projednání. Postup projednávání u krajského národního výboru je obdobný jako u okresního národního výboru.

Důležitou částí projednávání návrhů rozpočtů u národních výborů místních, městských, obvodních a okresních je projednávání návrhů rozpočtů na veřejných shromážděních občanů. Proto na dobu 14 dnů vyloží rada národního výboru návrh na místě veřejně přístupném, aby se občané s návrhem rozpočtu mohli seznámit. Podle velikosti rozpočtu a místních poměrů buď je návrh rozpočtu vyvěšen na desce pro oznámení národního výboru, nebo je vyložen v některé kanceláři a oznámení o tom je zveřejněno. Po této době rada národního výboru organizuje pohovory s občany na veřejných schůzích, na kterých se projednávají připomínky a náměty občanů, týkající se návrhu rozpočtu. Připomínky přednesené občany na těchto pohovorech musí být radou projednány a občané musí být uvědoměni o tom, co se s jejich náměty a připomínkami stalo. Jestliže připomínky znamenají zlepšení návrhu rozpočtu, musí být do návrhu ještě zapracovány, a to v takové době, aby rada národního výboru mohla schvalovat návrh již se zapracovanými připomínkami. Na které připomínky nemohl být vzat zřetel, musí být občanům oznámeno. Děje se tak na druhé schůzce s občany, kdy se jim oznamuje schválený rozpočet. O tom, jak byly projednány a využity náměty a připomínky občanů, podá rada zprávu na zasedání národního výboru (plénu).

Další etapa projednávání návrhů rozpočtů je projednávání v radě krajského národního výboru. Postup prací je obdobný jako při projednávání v radě okresního národního výboru. Po schválení návrhů rozpočtu za celý kraj, včetně návrhů rozpočtů okresních národních výborů, předkládá rada krajského národního výboru návrh rozpočtu vládě. Při tom zašle jedno vyhotovení návrhu rozpočtu ministerstvu financí a Státnímu úřadu plánovacímu. Návrh rozpočtu za jednotlivá odvětví zašle také příslušným ministerstvům. I tento celkový návrh rozpočtu musí být doprovázen zprávou, obsahující jednotlivé ekonomické ukazatele, výdajové normy a ekono-

mické rozborů, z nichž je patrné, jak jsou zajištěny příjmy rozpočtů národních výborů a jak jsou zabezpečeny všechny úkoly, vyplývající ze státního plánu rozvoje národního hospodářství.

Projednávání návrhů rozpočtů krajů děje se tak, že ministerstvo financí prověří návrhy rozpočtů těch odvětví, která samostatně plánují a sestavují návrh rozpočtu za řízení rad národních výborů a i těch odvětví, u nichž plánování řídí příslušné ministerstvo a návrh rozpočtu sestavuje finanční odbor. Tohoto prověřování se zúčastňují vedle ministerstva financí a příslušného odvětvového ministerstva ještě i zástupci rad krajských národních výborů. Návrhy rozpočtů těch odvětví, která za řízení příslušných ministerstev samostatně plánují a samostatně sestavují svoje návrhy rozpočtu, prověřuje příslušné ministerstvo za účasti ministerstva financí a pak projednané rozpočty celého odvětví za všechny kraje předloží ministerstvu financí.

Neodpovídají-li návrhy rozpočtů krajů pokynům vydaným pro sestavení rozpočtu, zejména nejsou-li dodrženy zásady řádného hospodaření, navrhne ministerstvo financí nebo ministerstvo, které provádělo prověrku návrhů rozpočtů za příslušné odvětví, radám krajského národního výboru, aby rozpory odstranily a návrhy rozpočtů zpřesnily a upravily. Tyto připomínky ministerstva financí, případně příslušných ministerstev projednají rady krajských národních výborů obdobně s radami okresních národních výborů, které zase postupují obdobně s radami národních výborů nejbližší nižšího stupně. Rozdíly ve stanovisku ministerstva financí a rad krajských národních výborů, které se při tomto projednávání nepodaří odstranit, řeší pak vláda. Ministerstvo financí předloží vládě návrh rozpočtu všech krajů v sestavě, která se týká jednak všech krajů, jednak zvláště krajů českých a zvláště krajů slovenských. Sestava návrhu rozpočtu krajů předkládané vládě ministerstvem financí neobsahuje pouhý součet jednotlivých odvětví podle skladby rozpočtu, nýbrž je učiněna podle orientačních skupin, významných pro posouzení ekonomického účinku návrhu rozpočtu. Sestava se skládá z výkazu o celkovém příjmu kraje s rozlišením na příděl ze státního rozpočtu pro rozpočty národních výborů, dále z výkazu o plánovaném inkasu daně z obratu a daně z výkonů z těch hospodářských podniků, které jsou napojeny na rozpočet národního výboru a jejichž hospodářství plánuje národní výbor samostatně, tj. přímo, a to již bez dalšího členění, konečně daně od socialistického sektoru a daně placené obyvatelstvem zase jen v úhrnných částkách. Výdaje jsou vykazovány v celkové sestavě za kraj v členění podle rozpočtových skupin, a to: hospodářství, kulturní a sociální zařízení a správa. K této sestavě se připojuje ještě výkaz o tom, jak se celkové výdaje kraje dělí na příjmy obyvatelstva kraje a na ostatní výdaje. Na podkladě těchto sestav ministerstva financí projednává vláda návrh rozpočtů krajů a řeší případná od-

lišná stanoviska mezi ministerstvem financí a radami krajských národních výborů, případně i odlišná stanoviska ministerstva financí a odvětvových ministerstev.

Po projednání tohoto návrhu rozpočtu krajů vládou oznámí ministerstvo financí radám krajských národních výborů výsledek projednání a sdělí jim případné změny, které provedla vláda v návrzích rozpočtů. Obdobně zase rada krajského národního výboru postupuje vůči radám národních výborů nižšího stupně. Na podkladě usnesení vlády nebo rady národního výboru vyššího stupně provedou finanční odbory, případně ony odbory, které samostatně sestavovaly návrh rozpočtu, změny ve svých původních návrzích rozpočtů. Takto upravený návrh rozpočtu je podkladem pro hospodaření od 1. ledna toho roku, na který je sestaven návrh rozpočtu, až do té doby, kdy návrh rozpočtu schválí Národní shromáždění, na Slovensku Slovenská národní rada.

Po projednání návrhů rozpočtů krajů vládou ministerstvo financí sestaví spolu s návrhy rozpočtů krajů celostátní rozpočet, včetně rozpočtu Slovenska, předloží jej vládě a ta po projednání celého rozpočtu předkládá návrh rozpočtu Národnímu shromáždění k projednání a schválení. Po schválení návrhu státního rozpočtu Národním shromážděním a na Slovensku Slovenskou národní radou nastává schvalování návrhů rozpočtů postupně krajskými národními výbory, pak okresními a místními na jejich zasedání (v plénu). Teprve schválením návrhů rozpočtů na zasedání národního výboru je rozpočet řádně schváleným právním aktem jako podklad pro hospodaření národního výboru. I při tomto postupu schvalování návrhů rozpočtů národními výbory jsou zásady samostatnosti hospodaření a vlastní odpovědnosti zachovány tím, že se ponechává národním výborům i po schválení rozpočtu Národním shromážděním právo odchýlit se od čísel schválených Národním shromážděním. Podmínky, za kterých se mohou národní výbory odchýlit od schválených čísel, jsou tyto: 1. Musí být zachovány základní ukazatele plánu rozvoje národního hospodářství. 2. Výdaje rozpočtů národních výborů, které představují příjmy obyvatelstva, nesmí být překročeny. 3. Požadovaný a schválený příděl ze státního rozpočtu, případně u rozpočtů národních výborů nižšího stupně příděl z rozpočtu národního výboru vyššího stupně, nesmí být zvýšen. 4. Rozpočet musí být vyrovnaný.

Po schválení rozpočtů na zasedáních národních výborů organizují rady národních výborů ve spolupráci s masovými organizacemi znovu veřejné projednání schváleného rozpočtu. Účelem těchto druhých veřejných pohovorů s občany je seznámit občany s definitivním rozpočtem národního výboru, oznámit občanům, jak byly jejich připomínky a náměty přednesené při projednávání návrhu rozpočtu uznány, či z jakého důvodu nebyly pojaty do rozpočtu, dále ukázat občanům, jak jsou místní zájmy skloubeny

se zájmy celostátními, a konečně, jaká opatření se musí dělat, aby schválený rozpočet byl také skutečně splněn. Tyto veřejné pohovory s občany jsou velmi důležitým ekonomickým školením občanů o hospodaření národního výboru a celého státu a jsou příležitostí k uzavírání socialistických závazků k plnění úkolů národních výborů hlavně v jejich hospodářských organizacích pokud jde o snižování vlastních nákladů, zvyšování produktivity práce, zlepšování kvality výrobků a služeb pro obyvatelstvo. U rozpočtových organizací co do lepšího a rychlejšího vyřizování záležitostí občanů a rychlejšího a kvalitnějšího obstarávání zdravotních, kulturních a sociálních služeb národními výbory.

Veřejným projednáním schváleného rozpočtu národním výborem však nekončí proces schvalování rozpočtu. Po schválení rozpočtu národním výborem musí rada národního výboru oznámit radě národního výboru vyššího stupně schválený rozpočet. Toto postupné oznamování končí opět u ministerstva financí. Účelem jeho je prověřit, zda při schvalování rozpočtu národním výborem se národní výbor neodchýlil od celostátních potřeb. Pokud by rada národního výboru vyššího stupně, případně pak až ministerstvo financí, shledaly, že rozpočet schválený národním výborem se odchyluje tak, že porušuje celostátní zájmy, projedná potřebná opatření k nápravě ministerstvo financí s radou krajského národního výboru, případně předloží potřebný návrh přímo vládě. Obdobně postupuje rada národního výboru vyššího stupně vůči národním výborům nižšího stupně. Schválený rozpočet rada krajského národního výboru předkládá ještě Státnímu úřadu plánovacímu a příslušnému odvětvovému ministerstvu.

Tak jako se dbá, aby byly zachovány celostátní zájmy, tak se také v rozpočtovém řádu dbá na to, aby byly respektovány místní zájmy. Rada národního výboru může vytvářet při sestavování a pak i při plnění rozpočtu rozpočtovou rezervu. Do této rozpočtové rezervy plynou úspory, které se objeví již při sestavování rozpočtu, když se ukáže při zpřesňování rozpočtů, že je možno splnit úkoly s menším nákladem, nebo když se objeví možnosti zlepšení plánovaných příjmů. Zřízení rozpočtové rezervy je pravděpodobnější až při plnění rozpočtu. Když totiž rada národního výboru nebo její výkonné orgány zjistí možnost plánovaného úkolu s menšími prostředky, než bylo plánováno, anebo když se zjistí, že některý příjmový pramen bude větší, než se plánovalo, pak se mohou takto získané prostředky odvést do rozpočtové rezervy, jestliže těchto prostředků není možno použít k sestavení doplňkového rozpočtu. O doplňkovém rozpočtu bude pojednáno dále. Peněz soustředěných v rozpočtové rezervě lze použít na krytí nákladů spojených s plněním mimořádných úkolů rozpočtem nepředvídaných a případně také k provedení změn v úkolech, pokud jsou řádně odůvodněny.

Rozpočet národního výboru má jako důležitou přílohu plán státních příjmů. Národní výbor musí sledovat plnění plánu státních daňových příjmů proto, že dostává z něho podíl pro svůj rozpočet. Je tedy zainteresován na tom, jak velké jsou plánované daňové příjmy a jak se inkasují. Inkaso těchto příjmů nad plán poskytuje národnímu výboru možnost příjmů nad rozpočet a tím mu umožňuje buď rozmnožení rozpočtové rezervy, nebo sestavení doplňkového rozpočtu. Mimo to plán státních daňových příjmů je důležitou pomůckou pro kontrolu plnění plánu výroby. Výroba, na níž záleží velikost společenského produktu, je sledována národním výborem nejen u hospodářství, které plánuje národní výbor, nýbrž i u hospodářství, která plánují ministerstva. Na velikosti výroby záleží velikost plánovaných obnosů daně z obrátu. Návrh plánu daně z obrátu a daně z výkonů sestavuje finanční odbor rady národního výboru (a to nejen okresního či obvodního, nýbrž i městského, případně místního, jestliže v jeho obvodu je umístěn výrobní podnik) ve spolupráci s plánovací komisí, odvětvovými odbory, podřízenými hospodářskými organisacemi, dále s příslušnými orgány družstev a také s pobočkou Státní banky československé.

Tento plán daně z obrátu předkládá finanční odbor radě svého národního výboru ke schválení. Plán sám se dělí na tu část, která obsahuje plánovanou daň z obrátu, případně z výkonů těch hospodářských organisací, jejichž hospodářství plánuje národní výbor samostatně, dále na část, která obsahuje daň s obrátu a z výkonů družstev, a konečně na část, která se týká daně z obrátu a z výkonů těch organizací, které určí ministerstvo financí. Z plánů místních národních výborů, schválených radami těchto národních výborů, sestavuje finanční odbor po prověrce plán daně z obrátu a z výkonů okresního národního výboru a po schválení radou je předkládá radě krajského národního výboru, který jej opět po prověrce předkládá ministerstvu financí. V plánu státních příjmů jsou pak uvedeny jak místní daně a poplatky, tak státní daně. Po projednání státního rozpočtu vládou oznámí ministerstvo financí případné změny, které vláda učinila v plánu státních příjmů. Podobně a zase postupně oznamuje rada národního výboru vyššího stupně provedené změny radám národních výborů nižšího stupně. Sestavení plánu státních daňových příjmů je pro národní výbory popudem, aby se intensivně staraly o správné vyměření daňové povinnosti poplatníkům, aby dbaly na včasné placení daní a aby této příležitosti také používaly k prověrce správného uplatňování politického cíle těch daní, jejichž funkcí je *zatlačování kapitalistických zbytků v našem hospodářství a znesnadňování, případně zabraňování vzniku spekulantského počínání občanů.*

Finanční odbory při výkonu své kontrolní činnosti u daně z obrátu a daně z výkonů provádějí také ekonomické rozborů hospodaření podniků a navrhuji iniciativně podnikům opatření ke zlepšení a zvýšení výroby, k využívání všech výrobních rezerv, zvyšování produktivity práce a vůbec k řádnému hospodaření.

Aby finanční odbory rad okresních národních výborů mohly řádně splnit svoje kontrolní úkoly, musí jim také podniky řízené ústředně (ministerstvy) oznamovat plán daně z obrátu, který byl při projednávání rozpočtu schválen vládou. Pokud by v plánu daně z obrátu nebo z výkonů během roku nastaly nějaké změny, musí je oznamovat jak ministerstva, tak ústředně řízené podniky finančnímu odboru rady okresních národních výborů, aby finanční odbor při provádění kontroly na ně mohl brát zřetel.

FINANČNÍ PLÁNY PODNIKŮ ZAPOJENÝCH NA ROZPOČTY NÁRODNÍCH VÝBORŮ

Účelem decetralisace plánování bylo kromě jiných zřetelů také zvýšení pravomoci podniků tak, aby mohly lépe rozmnožovat vlastní finanční zdroje a používat je k rozvoji podniku, a dále i zvýšení zodpovědnosti za vlastní hospodaření tak, aby zájmy podniku byly v souladu se zájmy celé společnosti. Touto formou plánování se podporuje zvyšování efektivnosti při řízení hospodářství jak podniky, tak vyššími složkami. Do určité míry úplně samostatné hospodaření podniků má umožňovat rozvoj národního hospodářství za přímé, neustálé a aktivní účasti pracujících, kteří mají uvědoměle pečovat o rozvoj hospodářství z místních zdrojů, o udržování a o ochranu socialistického vlastnictví.

Části čistého důchodu pro společnost, které podniky vyprodukovaly, podniky buď odvádějí do rozpočtů národního výboru, který řídí hospodářství těchto podniků (nadále jen do rozpočtu vedoucího národního výboru), nebo si je ponechávají, aby jimi rozmnožily vlastní finanční prostředky.

Podniky jsou povinny odvádět do rozpočtu vedoucího národního výboru, případně sdružení podniků: 1. zisk, 2. odpisy ze základních fondů, 3. částky vyplývající z plánovaného snížení vlastních oběžných prostředků, případně částky z dalších finančních zdrojů, určených již pokyny pro sestavování pětiletých finančních plánů. Z těchto zdrojů odvádějí podniky podle pětiletých finančních plánů část do rozpočtu vedoucího národního výboru, kde se soustřeďují k použití na decentralisovanou investiční výstavbu tak, že se vedou na zvláštním účtě centralisovaných finančních zdrojů. Z tohoto zdroje centralizovaných finančních prostředků u národního výboru se peníze vydávají na decetralisovanou výstavbu, která byla radou vedoucího národního výboru podniku uložena, dále

k doplnění vlastních oběžných prostředků podle pokynů vedoucího národního výboru k úhradě nadplánovaných ztrát a konečně i k jiným účelům, stanoveným ministerstvem financí.

Finanční prostředky, které si podnik ponechává pro sebe jako vlastní finanční zdroje, jsou: 1. podíl z přírůstku zisku nebo podíl na zisku, 2. podíl z odpisů základních fondů, 3. uvolněné vlastní oběžné prostředky, pokud nejsou finančním zdrojem nadřízeného orgánu, 4. výsledky z likvidace a prodeje vlastních základních fondů, pokud jsou přebytkové a neupotřebitelné, 5. tržby z brakovaných zvířat základního stáda (při zemědělské výrobě), 6. jiné finanční zdroje stanovené ministerstvem financí. Těchto vlastních finančních zdrojů podnik používá: 1. na doplnění vlastních finančních prostředků, 2. na investice, které jsou decentralisovanou výstavbou, na průzkumové a projektové práce, 3. na generální opravy, 4. případně na jiné účely podle zvláštních předpisů. Pokud podnik použil úvěru Státní banky čs. na překlenutí finančních potíží, vyplývajících z časového nesouladu mezi vytvořením zdroje a jeho použitím, použije vlastních finančních zdrojů k zaplacení tohoto přechodného úvěru. Vlastní finanční prostředky podniku, jestli jich podnik nepoužil, na konci rozpočtového roku nepropadají. Převádějí se na příští rok. Posilují tak finanční postavení podniku a podněcují k lepšímu hospodaření.

Podniky také přispívají na náklady sdružení podniků, pokud jsou jim podřízeny. Výši příspěvku a způsob jejich odvodu určí sdružení samo. Podíly sdružení určí až po projednání rozpočtu vládou, přičemž bere zřetel na návrhy podniků. Plánovaný odvod zisku pro sdružení musí být v souladu s plánovanými dlouhodobými úkoly odvodu zisku tak, jak jsou vykázány v pětiletých finančních plánech.

Plánovaná ztráta podniků, zapojených přímo na rozpočet národního výboru, se uhrazuje přídělem z rozpočtu vedoucího národního výboru. Podnikům, podřízeným sdružením, plánovanou ztrátu uhrazuje sdružení. Plánovaná ztráta se hradí buď podle normy, nebo zálohově podle měsíčních a čtvrtletních rozvah. Úhrada ztráty podle normy se řídí podle toho, kolik připadá uhradit na každý jednotlivý výrobek téhož druhu nebo skupiny výrobků. Za podklad se bere plán fakturace nebo skutečně dosažená realizace výrobků. Příděly na plánovanou ztrátu se vypočítávají podle počtu haléřů, které připadají na každou korunu fakturovaných nebo realizovaných výrobků.

Překročí-li podnik plánovanou ztrátu proto, že překročil plán výroby, může mu tuto nadplánovanou ztrátu uhradit přímo nadřízený orgán (vedoucí národní výbor nebo sdružení) stejným způsobem jako u ztráty podle plánu.

Má-li podnik z důvodů neplnění zisku nebo neplánované ztráty nedostatek finančních prostředků a potřebuje buď doplnění vlastních oběž-

ných prostředků, nebo potřebuje peníze na investiční výstavbu, může mu pro tyto účely poskytnout úvěr Státní banka čs. Státní banka čs. poskytne v tomto případě úvěr jen tehdy, jestli u podniku byly provedeny řádné ekonomické rozbory hospodářské situace a podniku určena různá opatření, která by mohla jeho hospodářské postavení zlepšit. I při tom může však Státní banka čs. ještě požadovat na vedoucím národním výboru záruku za poskytnutý úvěr. Vedoucí národní výbor může poskytnout záruku jen na částky úměrné příjmům národního výboru z hospodářské činnosti jemu podřízených podniků. Kdyby podnik zaručený úvěr včas nezaplatil nebo kdyby neprovedl nápravná opatření, Státní banka čs. může odčerpat zaručenou částku z bankovního účtu vedoucího národního výboru. Státní banka čs. musí upozornit finanční odbor 14 dní předem, kdyby se chystala použít svého práva hojit se na finančních prostředcích vedoucích národního výboru z důvodů poskytnuté záruky. Podniky hospodaří podle pětiletých finančních plánů a podle ročních finančních plánů. Každý podnik sestavuje svůj finanční plán podle směrnic vedoucího národního výboru. Při sestavování svých finančních plánů podniky těsně spolupracují s finančním odborem rady vedoucího národního výboru, dále s plánovací komisí a příslušnými odvětvovými odbory. Návrhy svých finančních plánů musí podniky vypracovávat za přímé a aktivní spolupráce všech pracujících v podniku a za spolupráce s odborovou organizací.

Podniky sestavují návrhy svých pětiletých finančních plánů na podkladě úkolů stanovených pětiletým plánem rozvoje národního hospodářství a dlouhodobých podílů podnikové hmotné zainteresovanosti, jejichž výši určí vedoucí národní výbor, dále na podkladě ukazatelů také již určených v pětiletém plánu rozvoje národních hospodářství, dlouhodobých smluv, jednání mezi dodavateli a odběrateli a dalších ukazatelů, případně závazných pokynů, daných nadřízenými orgány. Pětileté finanční plány podniků jsou podkladem pro sestavení ročních finančních plánů podniku. Tyto plány jsou pro hospodářské organizace tím, čím jsou pro rozpočtové organizace jejich rozpočty.

Podniky sestavují na každý rok návrhy finančních plánů podle úkolů, které vyplývají z pětiletých finančních plánů, dlouhodobé hmotné zainteresovanosti podniků, podle pokynů a opatření vydaných nadřízenými orgány, podle průzkumu spotřeby, podle dlouhodobých smluv s odběrateli a dodavateli, a to s přihlédnutím k cenám, mzdovým tarifům, daňovým sazbám u daně z obrátu a obchodním srazkám, platným v době sestavování finančního plánu.

Ředitel podniku předkládá návrh finančního plánu podniku radě vedoucího národního výboru nebo odvětvového odboru, jestliže odbor sestavuje návrh rozpočtu svého odvětví sám. Návrh finančního plánu pod-

niku se předkládá také Státní bance čs. Postup při sestavování, projednávání a schvalování finančního plánu podniku je stejný jako u rozpočtu. Finanční plány podniku jsou dokladovými přílohami rozpočtu, jelikož podniky jsou svými odvody a příděly napojeny na rozpočet.

Po projednání krajských rozpočtů vládou podniky také zpřesňují svoje finanční plány opět ve spolupráci se všemi pracujícími a s odborovou organizací. Při tomto zpřesňování finančních plánů podniky mohou zlepšit svoje výrobní i finanční ukazatele za předpokladu, že se tím nezhorší saldo vztahů k rozpočtu vedoucího národního výboru a že zlepšení bude dosaženo z vlastních finančních zdrojů podniku. Kdyby během roku došlo ke změně finančních plánů, musí to ředitel podniku oznámit opět finančnímu odboru, odvětvovému odboru a pobočce Státní banky čs. Dříve než by mělo dojít ke změnám ve finančním plánu, musí ředitel podniku zamýšlená opatření projednat s finančním odborem vedoucího národního výboru.

HOSPODAŘENÍ PODLE ROZPOČTU. ROZPOČTOVÉ PŘESUNY. VÁZÁNÍ ROZPOČTOVÝCH PROSTŘEDKŮ. DOPLŇKOVÝ ROZPOČET. ZÁRUKY. PŮJČKY

Při všech opatřeních a usneseních národního výboru musí být vždy zhodnocen finanční dosah takových opatření, a to jak pro roční rozpočet, tak i pro pětileté finanční plány a také pro bilanci příjmů a výdajů obyvatelstva a pro pokladní případně úvěrový plán Státní banky čs. Mimo to při každém návrhu opatření se musí prozkoumat, zda při tom není možné zavést nové příjmy. Je-li možné zavedení nových příjmů, musí být tyto příjmy propočítány a zařazeny do rozpočtu a dále ještě i promítnuty do pětiletých finančních plánů. Jestli není možné zavést nové příjmy a navrhovaným opatřením se zvýší výdaje nebo sníží příjmy rozpočtu, musí být opatřena úhrada takového vydání buď zmenšením nebo i odsunutím vydání jiného, jak o tom bude ještě dále zmínka.

Plnění rozpočtu znamená jeho uskutečňování. Rada národního výboru musí pečovat o plynulý přívod rozpočtových příjmů do dispozice národního výboru v takovém sledu a výši, jak s nimi počítá rozpočet, a také musí zajistit plynulé poskytování finančních prostředků rozpočtovým, hospodářským a ostatním organizacím podle plnění jejich úkolů. Plnění rozpočtu se musí organisovat ve spolupráci se všemi pracujícími, aby se dosáhlo lepších výsledků než předpokládá rozpočet, případně finanční plán podniků.

Plnění celého rozpočtu zajišťuje finanční odbor, který se opírá o spolupráci odvětvových odborů a pomoc pobočky Státní banky čs. U těch národních výborů (ponejvíce místních), kde nejsou odbory, zajišťuje plnění rozpočtu rada národního výboru. Finanční odbor dbá na to, aby

rozpočtových příjmů bylo dosaženo nejméně v plánované výši, kdežto naopak vydání, aby pokud možno bylo nižší, než jaké je uvedeno v rozpočtu či ve finančním plánu. Také dbá na to, aby rozpočtové výdaje byly vynakládány s největší hospodárností, aby příděly podnikům byly poskytovány včas, aby výdajů na investice bylo využíváno s co největší efektivností a aby se s co největší obezřetností postupovalo při výdajích na mzdové a neosobní fondy, na cestovné apod.

Plnění úkolů rozpočtu projednávají rady a zasedání (pléna) národních výborů pravidelně na podkladě zprávy finančního odboru. Je-li při plnění rozpočtu porušena rozpočtová nebo finanční disciplína, tj. děje-li se úhrada vydání nebo opatřují-li se příjmy mimo rozpočet, či nedodrží-li se předpisy platné pro použití rozpočtových prostředků (např. překračování mzdových tarifů apod.) nebo nedbá-li se na splnění rozpočtových příjmů, případně překračují-li se rozpočtové položky, může být národnímu výboru zastaveno financování. Zastavení financování může být ve formě úplného přerušení nebo jen omezení práva používat rozpočtových prostředků. Zastavení financování u krajského národního výboru učiní ministr financí po projednání s předsedou krajského národního výboru. Obdobné oprávnění má vedoucí finančního odboru v obvodu jeho působnosti, tj. pro odvětví a podniky, jejichž návrhy rozpočtu, případně finančních plánů, prověřoval finanční odbor, tedy odvětví a podniky samostatně plánující pod vedením národního výboru. Omezení nebo přerušování financování lze uskutečnit také tehdy, jestliže národní výbor, jeho výkonné orgány a podřízené hospodářské a rozpočtové organizace neprovedou v určené lhůtě nápravná opatření, stanovená oprávněným orgánem.

Je-li nutno uhradit úkoly, na které nebylo v rozpočtu pamatováno, nebo na které nebylo v rozpočtu zajištěno dostatečné množství finančních prostředků, je možno se souhlasem rady národního výboru opatřit rozpočtové krytí tím, že se použije rozpočtových prostředků, uvolněných hospodárnějším provedením úkolů nebo odsunutím některého jiného méně naléhavého úkolu, nebo překročením rozpočtu, když na to byly opatřeny vyšší příjmy, nebo použitím rozpočtové rezervy. Pokud by byl vládou nebo ministerstvem krajskému národnímu výboru přikázán úkol nový, na nějž nebylo v rozpočtu pamatováno, učiní vláda nebo příslušná ministerstva opatření k zajištění tohoto úkolu. Stejně tak postupuje národní výbor vyššího stupně vůči národnímu výboru nižšího stupně.

Při plnění rozpočtu se vyskytují případy, kdy na některý úkol nestačí rezervované prostředky, případně na některý úkol nebylo v rozpočtu pamatováno vůbec. V takových případech může rada národního výboru provést přesun rozpočtových prostředků tak, že převede finanční prostředky z jedné položky na druhou. Může se tak stát tehdy, když hospodárněj-

ším provedením úkolů na příslušné položce vznikly úspory a když přesunem finančních prostředků nebudou narušeny závazné úkoly plánu rozvoje národního hospodářství. Kterých rozpočtových položek lze použít k přesunům, určuje ministr financí. Odvětvové odbory mohou provádět přesuny v rámci svého odvětví při zachování pokynů, platných pro přesuny. Rada národního výboru může k provádění přesunu zmocnit vedoucího finančního odboru.

Během rozpočtového období se některé úkoly mění nebo odpadnou na základě opatření učiněných vládou, ministerstvem nebo radou národního výboru vyššího stupně. Rozpočtové prostředky, připadající na takové úkoly, nelze považovat za vlastní úspory v rozpočtovém hospodaření národního výboru a proto musí být tyto rozpočtové prostředky vyjmuty z další dispozice a vázány, tj. mohou být dále použity jen se souhlasem toho orgánu, který ono opatření vydal.

Položky rozpočtu národního výboru mohou být překročeny, případně celý rozpočet může být překročen jen tehdy, když se jedná o provádění úkolu, který byl na národní výbor přenesen z jiného národního výboru nebo jiné organizace a u ní tyto prostředky byly vázány nebo je-li vyšší potřeba kryta příjmy, s nimiž se v rozpočtu národního výboru nepočítalo. U provozoven zdravotnických zařízení lze překročit rozpočet v takovém poměru, v jakém se zvýšily tržby z činnosti příslušné provozovny. V případě, že překročení rozpočtu nemůže být zajištěno žádným z uvedených způsobů, projedná rada národního výboru na návrh finančního odboru úhradu prováděného opatření s radou národního výboru vyššího stupně, aby zajistila úhradu ze svých rozpočtových rezerv.

Podle návrhu rozpočtu národního výboru, který byl schválen vládou, národní výbor hospodáří od 1. ledna rozpočtového roku. Avšak vzhledem k tomu, že vydání k tíži rozpočtu je nutno činit již od počátku roku, ale příjmy od prvního dne roku ještě neplynou do rozpočtu v náležité výši, nastává neshoda mezi vydáním a příjmy. K překonání této časové neshody slouží národním výborům trvalá záloha, poskytnutá ministerstvem financí. V tom případě, kdy ani tato trvalá záloha nestačí, může ministerstvo financí poskytnout ještě i přechodnou výpomoc. Podobně tak může učinit rada národního výboru vyššího stupně radě národního výboru nižšího stupně.

Národní výbor se může zaručovat za závazky podřízených podniků. Záruku může přejímat jen do výše úměrné svým příjmům z hospodářské činnosti. Záruku přejímá rada národního výboru, která může pověřit vedoucího odvětvového odboru, který sestavuje návrh rozpočtu svého odvětví, aby za ni, za určitých podmínek, záruky přejímal.

Národní výbory všech stupňů nemohou půjčky uzavírat. Výrazem samostatnosti hospodaření národního výboru jsou doplňkové

rozpočty, které mohou sestavovat národní výbory všech stupňů. Podmínkou sestavování doplňkových rozpočtů jsou finanční prostředky, které si národní výbor získá nad plán ať již tím, že získá nový pramen příjmů nebo tím, že dosáhne vyšších příjmů než bylo v rozpočtu vykázáno, nebo konečně také, když ušetří na výdajích hospodárnějším provedením určených úkolů.

Doplňkový rozpočet se sestavuje finančním odborem ve spolupráci se stálou plánovací komisí. Schvaluje ho národní výbor ve svém zasedání (plénu) po projednání radou národního výboru. Po schválení národním výborem se doplňkový rozpočet stane součástí hlavního rozpočtu národního výboru. Do příjmů a vydání tohoto hlavního rozpočtu se zapracují příjmy a vydání doplňkového rozpočtu, takže národní výbor pak hospodaří podle jednoho rozpočtu a na konci roku výsledek hospodaření srovnává s jedním rozpočtem.

Příjmem doplňkového rozpočtu jsou vlastní příjmy národního výboru, dosažené nad rozpočtové částky, podíly na státních příjmech získané nad plán, prostředky získané z činnosti provozované národním výborem mimo rozpočet (např. zvětšením provozu nebo zavedením nové činnosti apod.), prémie (např. prémie za věcné pojištění, sociální pojištění apod.), příspěvky z doplňkového rozpočtu jiného národního výboru, případně ještě i jiné příjmy, které by byly stanoveny zvláštním opatřením ministerstva financí.

Prostředků doplňkového rozpočtu se může použít na hospodářskou a kulturní činnost. Národní výbory se mají snažit použít prostředků doplňkových rozpočtů na rozšíření výroby a služeb, které samy řídí. Také je jich možno použít na decentralisovanou investiční výstavbu, jestliže je pro ni zajištěn potřebný materiál a potřebné pracovní síly, aniž by se tím narušilo plnění plánovaných úkolů. Z doplňkových rozpočtů se nesmějí poskytovat prostředky společenským organizacím nebo opatrovat předměty z mimotržních fondů zboží nad rámec, povolený pro nákup tohoto zboží.

KONTROLA ROZPOČTOVÉHO HOSPODAŘENÍ A HOSPODAŘENÍ S NÁRODNÍM MAJETKEM

Kontrolu hospodaření rozpočtovými prostředky provádějí národní výbory a rady národních výborů. Slouží k tomu zprávy o plnění rozpočtu a finančních plánů podniků pravidelně předkládané na podkladě výkazů účetní evidence a na podkladě ekonomických rozborů těchto výkazů.

Kontrolním orgánem národních výborů krajských, ústředních, městských a okresních je kontrolní odbor. Ministerstvo financí provádí u krajských národních výborů revisi rozpočtového hospodářství nejméně jednou za dva roky.

Finanční odbor a odvětvové odbory provádějí ekonomickou kontrolu rozpočtového hospodaření a nedostatky projednávají s podřízenými odvětvovými odbory, podniky a ostatními organizacemi a navrhují radám národních výborů opatření k odstranění závad.

Národní výbory jsou povinny zapojovat do kontrolní činnosti nejširší masy občanstva v obvodu působnosti národního výboru a proto jsou povinny seznamovat občany o úkolech rozpočtu a jeho plnění.

Rady národních výborů jsou povinny pečovat o to, aby výkonné orgány národních výborů a organizace zapojené na rozpočet národních výborů při správě všeho národního majetku postupovaly s péčí socialistického hospodáře. Finanční odbor rady národního výboru organizuje správu, zvelebování a ochranu socialistického majetku, dbá na to, aby odvětvové odbory, příslušné výkonné orgány národních výborů nižších stupňů a rozpočtové i hospodářské organizace podřízené národnímu výboru řádně hospodařily jak s rozpočtovými prostředky, tak se svěřeným majetkem všeho druhu, ať se to týká věcí nebo práv a pohledávek. Finanční odbor pečuje a zajišťuje řádnou evidenci národního majetku a s tím související soupisy majetku. Podává své vyjádření ke všem opatřením o národním majetku, která mají hospodářský a finanční dosah. Finanční odbory pečují o to, aby byly uplatňovány nároky na náhradu majetkových škod, způsobených na národním majetku.

O hospodaření podle rozpočtu národních výborů se musí vést běžně a dochvilně řádná účetní evidenci, která je součástí jednotné národohospodářské evidence. Účetní evidenci o plnění rozpočtu národního výboru jako celku a o rozpočtovém hospodaření těch odvětví, jejichž rozpočet sestavoval, vede finanční odbor. Finanční odbor také obstarává účetní evidenci o státních příjmech. Podobně (tj. jako uzavřený celek) o svém hospodářství vedou účetní evidenci podniky, rozpočtové organizace a zvláštní rozpočtové organizace.

U místních národních výborů, u nichž nejsou finanční odbory, vede účetní evidenci tajemník místního národního výboru.

Dozor na vedení účetní evidence vykonává ministerstvo financí jak u národních výborů, tak u organizací podřízených národním výborům. Není-li účetní evidence vedena řádně a podle pokynů vydaných ministerstvem financí, může být takovému národnímu výboru nebo hospodářské organizaci přerušeno financování.

ZJIŠŤOVÁNÍ VÝSLEDKŮ FINANČNÍHO HOSPODAŘENÍ A JEJICH SCHVALOVÁNÍ

O výsledcích rozpočtového hospodaření se musí na konci rozpočtového období sestavovat závěrečný účet. Podle výkazů účetní evidence za celý rok provedou národní výbory ekonomický rozbor výsledků hospodaření a sestaví, projednají a schválí závěrečný účet.

Práce na závěrečném účtu a na vypracování rozboru hospodaření řídí rada národního výboru. Účetně technické práce na sestavení závěrečného účtu a vypracování rozboru provádí finanční odbor rady národního výboru ve spolupráci s plánovací komisí a odvětvovými odbory. U místních národních výborů, které nemají finanční odbor, tyto práce provádí rada národního výboru. Závěrečné účty se projednají ve stálých komisích národního výboru a prověří finančním odborem rady národního výboru vyššího stupně. Rada místního, městského, obvodního a okresního národního výboru vyloží závěrečný účet na 14 dní k veřejnému nahlédnutí občanům a pak jej projedná na veřejných schůzích občanů. Připomínky občanů musí být projednány radou národního výboru a občanům zodpověděny. Pak teprve schválí závěrečný účet zasedání národního výboru (plénium) a po jeho schválení se předkládá radě národního výboru vyššího stupně. Rada krajského národního výboru předkládá závěrečný účet za celý kraj ministerstvu financí pro zapracování do celostátního závěrečného účtu, který se předkládá vládě a Národnímu shromáždění.

U hospodářských organizací se sestavují celoroční účetní výkazy hospodaření, které se projednají s pracujícími podniky (hospodářské organizace), tak, že se rozeberou důkladně a podrobně celopodnikové hospodářské výsledky a kvalitní ukazatele. Rozbor spolu s účetními výkazy zašlou vedoucímu národnímu výboru a pobožce Státní banky čs. S těmito výkazy a rozbohem se současně navrhuje schválení výsledků hospodaření za uplynulý rok.

Rozbor činnosti podniku v uplynulém roce učiní finanční odbor, případně příslušný odvětvový odbor, pokud sestavoval sám rozpočet. Po přezkoušení celoročních výkazů a rozboru hospodaření podniků provede finanční odbor nebo příslušný odvětvový odbor schvalovací řízení přímo v podniku za účasti pracujících a za účasti pobočky Státní banky čs. Zjistí-li se při rozboru, že vykázaný zisk vznikl nesprávným způsobem (např. předražováním), musí podnik odvést všechny nesprávně získané částky do státního rozpočtu a z nich se pro podnik nepočítá podíl hmotné zainteresovanosti. Zjistí-li se při schvalování podstatné závady v hospodaření podniku, celoroční výkaz o hospodaření se neschválí a oznámí se to vedoucímu národnímu výboru spolu s návrhem na nápravná opatření. Skončí-li výsledek hospodaření ztrátou a nebude-li podnik mít dostatek vlastních finančních zdrojů, může finanční odbor nebo příslušný odvětvový odbor radě národního výboru navrhnout způsob úhrady ztráty.

Jestliže národní výbor vykáže na základě rozboru výsledek hospodaření lepší, než jak se očekával podle rozpočtu, národní výbor vyššího stupně rozhodne na návrh svého finančního odboru o přebytku rozpočtového hospodaření národního výboru nižšího stupně. Zásadně se národním výborům ponechává trvalá záloha na překlenutí časové neshody mezi vydáním a

příjmy a ponechávají se mu všechny přebytky, kterých národní výbor dosáhl svou zásluhou. Odčerpají se jen ty částky, které byly získány porušením finanční a rozpočtové discipliny anebo neplněním určených úkolů.

III. ČÁST

ZÁVĚR

Vyhláška minisra financí ze dne 9. června 1958 čís. 84 Úř. l. o rozpočtovém řádu národních výborů je značným pokrokem v konsolidaci předpisů, vztahujících se k rozpočtu. Praktická aplikace vyhlášky ukáže pak, která její ustanovení se osvědčila a podporovala samostatné a odpovědné rozpočtování a hospodaření národních výborů a jim podřízených organizací, a která ustanovení bude nutno nahradit a zlepšit. Předepsané rozpočtové řízení ještě příliš zdůrazňuje centralistický systém rozpočtování. Návrh rozpočtu místního národního výboru je prověřován radou místního národního výboru, finančním odborem rady národního výboru nejbližšího vyššího stupně, zpravidla tedy okresního národního výboru, a na to v úhrnné rozpočtové sestavě za okres opět finančním odborem krajského národního výboru a radou krajského národního výboru. Objeví-li se rozpory, odstraňují ty rozpory opět všechny stupně národních výborů, aby opravená sestava procházela nazpět zase všemi stupni národních výborů až ke krajskému národnímu výboru. U krajského národního výboru rozpočet místního národního výboru nekončí, nýbrž se v sestavě za celý kraj předkládá ministerstvu financí k prověření (nehledě na oznámení Státnímu úřadu plánovacímu a odvětvovému ministerstvu). Ministerstvo financí zpracuje zvláštní, ekonomickoorientační sestavu pro vládu, která rozpočty národních výborů v této sestavě projedná a schválí. Když se na tomto stupni jednání objeví rozpory a difference, řeší je vláda. Vyhláška však neurčuje, zda je řeší za součinnosti zástupců rad krajských národních výborů či bez nich. Vzhledem k tomu, že podkladem jednání je návrh rozpočtu národních výborů v sestavě předložené ministerstvem financí, zdá se, že vláda rozhoduje o diferencích již bez účasti zástupců krajských národních výborů. Po schválení rozpočtů vládou oznámí se výsledky projednávání národním výborům opět ve stupňovitém sledu od vyššího k nižšímu národnímu výboru. Ale ani tím nekončí centralistický dohled na rozpočty národních výborů. Když jsou rozpočty schváleny na zasedání národního výboru (plénem) oznamuje se konečná rozpočtová sestava, tedy celý rozpočet, opět postupně od národního výboru nižšího stupně k národnímu výboru vyššího stupně, až krajský národní výbor zašle rozpočet vládě, ministroví financí, Státnímu úřadu plánovacímu a odvětvovému ministerstvu.

Po tomto několikanásobném prověřování a schvalování návrhu roz-

i když by toto seznámení se schváleným rozpočtem mělo občany zajímat vzhledem k tomu, že na pohovorech, k tomuto cíli organisovaných, se má občanům oznámit, co se stalo s jejich připomínkami k návrhu rozpočtu.

Se zásadou demokratičnosti rozpočtového řízení je v určitém rozporu snadná možnost propadnutí byrokratismu při plnění rozpočtu, která se nabízí tím, že rada národního výboru může uskutečňování rozpočtových přesunů, rozhodování o překročení rozpočtů a poskytování přechodné výpomoci i přejímání záruk přenechat vedoucímu finančnímu odboru. Vzhledem k tomu, že finanční odbor prověřuje návrh rozpočtu, kontroluje jeho plnění (mimo kontrolu kontrolním odborem národního výboru) a vede účetní evidenci celého národního výboru, je další rozšiřování jeho pravomoci usnadněním propadnutí byrokratismu. Právě uplatňování zmíněných oprávnění radou národního výboru umožňuje radě vnikat hluboko do hospodaření a provádět účinnou kontrolu. Tohoto oprávnění by se rada národního výboru neměla vzdávat.

Rozpočtový řád, jímž je upraveno nejen rozpočtové řízení, ale také část pravomoci finančního odboru rady národního výboru, Státní banky čs., spravování národního majetku a účetní evidence má svůj doplněk ve vyhlášce ministra financí ze dne 10. června 1958 čís. 85 Úř. l. o finančních zdrojích hospodářských organisací, zapojených na rozpočet národních výborů a o úhradě jejich ztrát. Tato vyhláška upravuje finanční vztahy podniků místního průmyslu a komunálního hospodářství. Obě vyhlášky představují právní úpravu, která celkem vyčerpávajícím způsobem řeší společenskoprávní finanční vztahy na úseku finanční činnosti národních výborů.

РЕЗЮМЕ

Национальные комитеты являются местными органами государственной власти. Организационные, хозяйственные, здравоохранительные, школьные, просветительные, социальные и охранные задачи национальных комитетов весьма разнообразны. Для их осуществления национальные комитеты изыскивают финансовые средства прежде всего из собственных источников, каковыми являются, например, предприятия местной промышленности и коммунального хозяйства, из налогов и пошлин, выручка из которых согласно разным законам принадлежит национальным комитетам, из доли в налогах, принадлежащих государству, а также из некоторых других источников. Для составления, рассмотрения, одобрения, выполнения и контроля выполнения бюджетов национальных комитетов министром финансов было издано 9 июня 1958 года, под № 84 ООП, Бюджетное положение, которое дает возможность согласования интересов национальных комитетов с общегосударственными интересами так, чтобы жизнь наших граждан становилась все радостнее, и которое содействует строительству социализма и сохранению мира между народами. Существенные постано-

вления Бюджетного положения касаются: характера пятилетних финансовых планов и годовых бюджетов национальных комитетов, ответственности за их составление и за хозяйствование согласно с ними, порядка составления, рассмотрения и одобрения пятилетних финансовых планов и проектов годовых бюджетов, составления и выполнения планов государственных доходов, финансовых источников и финансовых планов предприятий, включенных в бюджеты национальных комитетов, принципов надлежащего выполнения бюджетов, возмещения расходов на необеспеченные бюджетом задачи, бюджетных передвижений, выхода из бюджета, дополнительного бюджета, хозяйствования имуществом национальных комитетов, бухгалтерского учета, сведения балансов и результатов хозяйствования предприятий.

Все национальные комитеты составляют пятилетние финансовые планы, согласованные с пятилетними планами развития национального хозяйства. Годовые бюджеты исходят из этих пятилетних финансовых планов. Как пятилетние планы, так и бюджеты должны быть сбалансированы. Доходы пятилетних планов и годовых бюджетов состоят из собственных доходов с предприятий, включенных в бюджет национальных комитетов, налоговых пошлин, выручка из которых согласно закону принадлежит национальным комитетам, из доли в государственных налогах и из ассигнований из бюджета высшего национального комитета, или же и из взносов из бюджета национального комитета низшей ступени. Предприятия, включенные в бюджет национальных комитетов, обязаны вносить национальному комитету: прибыль, отчисления из основных фондов, суммы, происходящие от снижения собственных оборотных средств или же и из других финансовых источников. Для собственного хозяйствования предприятиям оставляют: долю из прироста прибыли, долю из отчислений основных фондов, выручки из продажи ликвидированных излишних и неупотребимых основных фондов, собственные освобожденные средства оборота, поскольку не вносят их в национальный комитет, и те финансовые средства, которые определяет министр финансов, если эти средства необходимы для правильной эксплуатации данных предприятий. В соответствии с размерами своих доходов национальный комитет устанавливает свои расходы. Подразделение бюджета национального комитета на статьи доходов и расходов тождественно с подразделением государственного бюджета. Вместе с государственным бюджетом и с пятилетними финансовыми планами финансовый план и годовые бюджеты национальных комитетов составляют единую систему, включающую в себя как государственный бюджет, так и бюджет Словакии и бюджеты областных, районных, городских и сельских национальных комитетов. Единый характер государственного бюджета несколько не противоречит самостоятельности бюджетов национальных комитетов, так как при пятилетнем финансовом планировании сравнительно легко можно определить предполагаемые доходы национальных комитетов, определить их долю в государственных налогах и, таким путем, обеспечить их финансовое равновесие. Бюджет имеет своим основанием задачи, установленные государственным пятилетним планом, на основании которого затем областной национальный комитет определяет задачи национальных комитетов низшей ступени. Бюджетными работами руководит совет национального комитета, причем его объективным органом является финансовый отдел совета национального комитета, который, однако, одно-

временно является органом министерства финансов для обеспечения задач государственного бюджета, бюджета национального комитета и для ведения налоговых дел и бухгалтерского учета. Проект бюджета национального комитета, составленный финансовым отделом, рассматривает совет и затем представляет его гражданам своего округа для ознакомления и рассмотрения так, что вывешивает его на 14 дней для публичного обозрения в финансовом отделе совета национального комитета и затем обсуждает его на публичных собраниях граждан. Возражения и замечания граждан должны быть подвергнуты обработке. Затем в дальнейшем фазисе бюджетных работ гражданам сообщается, на какие замечания было обращено внимание и какие из этих замечаний были отвергнуты и на каком основании. Только после обсуждения проекта бюджета национального комитета гражданами собственного округа, совет национального комитета низшей степени представляет его совету национального комитета высшей степени, который проверяет, содержит ли он финансовые средства на все задачи, которые должен выполнить национальный комитет низшей степени. Так это делается постепенно от населенного пункта к району и от района к области. Поэтому бюджет области содержит собственный бюджет и бюджеты районов, а эти в свою очередь — собственный бюджет и бюджеты населенных пунктов. Проект бюджета области, после его рассмотрения и утверждения, представляется советом областного национального комитета правительству, министерству финансов и Государственному плановому правлению. Министерство финансов, после рассмотрения бюджетов национальных комитетов правительством, вработывает бюджеты национальных комитетов в проект государственного бюджета, который затем правительство представляет Национальному собранию к рассмотрению и утверждению. После утверждения бюджета Национальным собранием национальные комитеты снова делают бюджет предметом своих занятий, а именно так, что подробно разрабатывают и расписывают его, при чем они могут уклоняться от первоначального своего проекта бюджета, если такое отклонение означает лучшее выполнение задач при меньших финансовых издержках и не переступает размер издержек, представляемых доходами населения. Ввиду того, что утверждение проекта бюджета национальным собранием имеет место только после начала года, национальный комитет может вести хозяйство в соответствии со своим проектом бюджета уже с того момента, как только этот проект был рассмотрен и одобрен правительством. Только после утверждения бюджета национальным собранием пленум национального комитета утверждает бюджет и снова знакомит граждан с утвержденным бюджетом на публичных собраниях.

Самостоятельность бюджетов национальных комитетов выражается главным образом в том, что национальные комитеты знают наперед размер своих доходов, что еще после утверждения бюджета Национальным собранием могут провести в нем изменения при обязательном сохранении основных показателей плана развития национального хозяйства, что могут создавать финансовые запасы как при составлении бюджета, так и при его выполнении, что могут сами решать вопросы о передвижениях в бюджете при сохранении основных показателей плана, что могут переступить границы бюджета, если более высокая потребность в финансовых средствах покрывается более высокими доходами, и что может составлять дополнительный бюджет. Дополнительный бюджет должен быть сбалансирован. Источни-

ком дополнительного бюджета служат части доходов, достигнутых сверх доходов, указанных в бюджете, сбережения при исполнении бюджета, премии по страхованию и сверхплановые средства, приобретенные из выручек деятельности мастерских национального комитета. Средства дополнительного бюджета можно использовать для расширения производства и улучшения культурной деятельности. Дополнительный бюджет составляется советом национального комитета и утверждается пленумом национального комитета. После утверждения он становится составной частью главного бюджета, в доходы и расходы которого он включается. После окончания бюджетного периода национальные комитеты производят экономический анализ хозяйствования в истекшем периоде и составляют, рассматривают и утверждают свое заключение счетов. И это заключение счетов рассматривается публично с гражданами, причем заключение счетов перед этим вывешивается для публичного обозрения не менее чем на 14 дней до его утверждения. Излишки заключения счетов, достигнутые собственными заслугами национального комитета, остаются национальному комитету, остальные же вносятся национальному комитету высшей ступени. Об излишках собственного хозяйствования областного национального комитета решает правительство по предложению министра финансов.

RESUME

Die Volksausschüsse (národní výbory) sind lokale Organe der Staatsgewalt. Sie haben sehr verschiedenartige Aufgaben zu erfüllen: organisatorische und wirtschaftliche Aufgaben, Aufgaben, welche das Gesundheitswesen, das Schulwesen und die Volksaufklärung betreffen, soziale Aufgaben und Schutzfunktionen. Zur Verwirklichung dieser Aufgaben beschaffen sich die Volksausschüsse die finanziellen Mittel aus ihren eigenen Quellen, z. B. aus den Unternehmungen der lokalen Industrie und der kommunalen Betriebe, aus den Steuern und Gebühren, deren Ertrag nach besonderen Gesetzen den Volksausschüssen zukommt, weiters aus dem Anteil an den Steuern, welche dem Staat gebühren, und noch aus anderen Quellen. Der Finanzminister hat am 9. Juni 1958 unter No 84 des Amtsblattes (Úřední list) eine Budgetordnung für die Aufstellung, die Verhandlung, die Genehmigung, die Erfüllung der Budgets der Volksausschüsse und deren Kontrolle herausgegeben. Diese Ordnung ermöglicht es, die Interessen der Volksausschüsse mit den ganzstaatlichen Interessen in Einklang zu bringen, um das Leben unserer Bürger immer freudiger zu gestalten und hilft dem Aufbau des Sozialismus und der Bewahrung des Friedens unter den Völkern. Die wesentlichsten Bestimmungen der Budgetordnung betreffen: das Wesen der Fünfjahrfinanzpläne und der jährlichen Haushaltspläne der Volksausschüsse, die Verantwortung für ihre Aufstellung und für das Wirtschaften in ihrem Rahmen, das Verfahren bei der Aufstellung, der Verhandlung und der Genehmigung der Fünfjahrfinanzpläne und der Entwürfe des jährlichen Budgets, die Aufstellung und die Erfüllung der Pläne der Staatseinkünfte, der Finanzeinkünfte und Finanzpläne der Betriebe, welche in den Haushaltsplan der Volksausschüsse eingegliedert sind, die Grundsätze der ordentlichen

Erfüllung des Haushaltsplanes, die Deckung der Ausgaben für vom Haushaltsplan nicht vorhergesehenen Aufgaben, die Budgetverschiebungen, die Überschreitung des Budgets, das Ergänzungsbudget, das Wirtschaften mit dem Besitz der Volksausschüsse, die Rechnungsführung, den Rechnungsabschluss und die Wirtschaftsergebnisse der Betriebe.

Alle Volksausschüsse stellen Fünfjahrfinanzpläne auf, welche mit den Fünfjahrplänen der Entfaltung der Volkswirtschaft in Einklang stehen. Von diesen Fünfjahrfinanzplänen gehen die jährlichen Haushaltspläne aus. Sowohl die Fünfjahrpläne als auch die Haushaltspläne müssen ausgeglichen sein. Die Einnahmen der Fünfjahrpläne und der jährlichen Haushaltspläne sind die eigenen Einnahmen der dem Haushaltsplan der Volksausschüsse angeschlossenen Unternehmen, die Steuern und Gebühren, deren Ertrag nach dem Gesetze den Volksausschüssen zukommt, der Anteil an den staatlichen Steuern und Zuwendungen aus dem Budget der höheren Volkssausschüsse, eventuell Ablieferungen aus dem Budget von Volksausschüssen niedriger Stufe. Die Unternehmungen, welche dem Haushaltsplan der Volksausschüsse angeschlossenen sind, müssen dem Volksausschuss folgende Beträge abliefern: den Gewinn, Abschreibungen der Grundfonds, Beträge, die aus der Kürzung der eigenen Umlaufsmittel entspringen, weiters gegebenenfalls Einkünfte aus anderen Finanzquellen. Für ihre eigene Wirtschaft belassen sich die Unternehmen: einen Anteil an der Gewinnsteigerung, einen Anteil an den Abschreibungen der Grundfonds, die Erträge aus dem Verkauf likvidierter Überschüsse und unverwendbarer Grundfonds, freigemachte eigene Umlaufsgüter, soweit diese nicht dem Volksausschuss abgeliefert werden, weiters Finanzmittel, welche der Finanzminister festsetzt, wenn sich dies für den richtigen Gang der Betriebe als nötig erweist. Nach seinen Einnahmen bestimmt der Volksausschuss seine Ausgaben. Die Einteilung des Haushaltsplanes des Volksausschuss ist identisch mit der Einteilung des Staatshaushaltsplanes. Zusammen mit dem Staatsbudget und mit den Fünfjahrfinanzplänen bilden die Finanzpläne und jährlichen Haushaltspläne der Volksausschüsse ein einheitliches System, welches das Staatsbudget, das Budget der Slowakei und die Haushaltspläne der Volksausschüsse aller Stufen enthält. Die Einheitlichkeit des Staatshaushaltsplanes verhindert in keiner Weise die Selbständigkeit des Haushaltsplanes der Volksausschüsse, denn beim Aufstellen des Fünfjahrfinanzplanes lassen sich die erwarteten Einkünfte der Volksausschüsse recht gut festsetzen, es lassen sich die Anteile an den staatlichen Steuern bestimmen und es lässt sich so das finanzielle Gleichgewicht ihres Haushalts sicherstellen. Der Haushaltsplan der Volksausschüsse geht von den durch den staatlichen Fünfjahrplan bestimmten Aufgaben aus, auf deren Grundlage der Kreisvolksausschuss die Aufgaben der untergeordneten Volksausschüsse bestimmt. Die Leitung der Arbeiten an dem Haushaltsplan obliegt dem Rat des Volksausschusses, wobei dessen objektives Organ die Finanzsektion des Volksausschussesrates ist; die Finanzsektion ist gleichzeitig ein Organ des Finanzministeriums zur Sicherstellung des Staatsbudgets, des Haushaltsplanes des Volksausschusses und zur Verwaltung der Steuerangelegenheiten und der Rechnungsevidenz. Den Entwurf des Haushaltsplanes, welcher von der Finanzsektion aufgestellt wird, überprüft der Rat und legt ihn dann den Bürgern seines Gebiets zur Kenntnisnahme und zur

Verhandlung vor, indem er ihn 14 Tage zur öffentlichen Einsichtnahme bei der Finanzsektion des Volksausschussrates auslegt und ihn dann in öffentlichen Versammlungen der Bürger verhandelt. Einwände und Bemerkungen der Bürger müssen verarbeitet werden. Im weiteren Verlauf der Arbeit an der Haushaltsplanung wird den Bürgern mitgeteilt, welche Vorschläge verwirklicht wurden und welche abgelehnt wurden und warum dies geschah. Erst nach Verhandlung des Entwurfes des Haushaltsplanes mit den Bürgern des betreffenden Gebiets, wird der Entwurf von dem Volksausschussrat niedriger Stufe dem Volksausschussrat höherer Stufe vorgelegt, welcher den Entwurf prüft und feststellt, ob für alle Aufgaben, welche der Volksausschuss zu erfüllen hat, die nötigen finanziellen Mittel vorgesehen sind. So geht man schrittweise von der Gemeinde zum Gau und von dem Gau zum Kreis vor. Daher enthält der Haushaltsplan des Kreises den eigenen Haushaltsplan, die Haushaltspläne der Gaue und diese wieder ihre eigenen Pläne und die Pläne der Gemeinden. Den Entwurf des Haushaltsplanes legt der Kreisvolksausschussrat nach Verhandlung und Bestätigung durch die Regierung dem Finanzministerium und dem Staatlichen Planungsamt vor. Das Finanzministerium gliedert dann nach Verhandlung der Haushaltspläne durch die Regierung diese dem Entwurf des Staatshaushaltsplanes ein, welcher dann von der Regierung der Volksversammlung zur Verhandlung und Bestätigung vorgelegt wird. Nach Bestätigung des Haushaltsplanes durch die Volksversammlung befassen sich die Volksausschüsse von neuem mit ihren Haushaltsplänen. Sie arbeiten Einzelheiten aus, wobei sie von ihrem ursprünglichen Entwurf abweichen können, wenn dies zur besseren Erfüllung der Aufgaben bei kleineren finanziellem Aufwand führt, und wenn sie die Höhe der Ausgaben, welche die Einnahmen der Bürger vorstellen, nicht überschreiten. Da der Haushaltsplan von der Volksversammlung erst anfangs des Jahres zur Bestätigung vorgelegt wird, darf der Volksausschuss schon dann nach seinem Entwurf wirtschaften, wenn dieser von der Regierung bestätigt worden ist. Erst nach der Bestätigung des Haushaltsplanes durch die Volksversammlung bestätigt ihn das Plenum des Volksausschusses und dann werden die Bürger von neuem mit dem bestätigten Haushaltsplan in öffentlichen Versammlungen bekannt gemacht.

Die Selbständigkeit des Budgets der Volksausschüsse zeigt sich besonders darin, dass sie im vorhinein die Höhe ihrer Einkünfte kennen, dass sie auch noch nach Bestätigung des Budgets durch die Volksversammlung den Plan umgestalten können, wobei jedoch die grundlegenden Indizes des Planes der Entwicklung der Volkswirtschaft eingehalten werden müssen, dass sie eine Haushaltsreserve sowohl bei der Aufstellung des Planes als auch bei seiner Erfüllung bilden dürfen, dass sie allein über Budgetverschiebungen bei Einhaltung der grundlegenden Indizes des Planes entscheiden können, dass sie das Budget überschreiten dürfen, wenn die höheren Ausgaben durch höhere Einnahmen gedeckt sind, und dass sie Ergänzungspläne aufstellen dürfen. Der Ergänzungsplan muss ausgeglichen sein. Die Quelle des Ergänzungsplanes sind Einnahmen, welche über die im Haushaltsplan angeführten Einnahmen erreicht wurden, Ersparnisse bei der Erfüllung des Planes, Versicherungspremien und den Plan überschreitende Einnahmen aus den Unternehmungen

